

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 567/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Ľubou Berezňaninovou, PhD., Dip. Mgmt., Hlavná 45, Prešov, proti uzneseniam Okresného súdu Humenné č. k. 21 C/4/2020-386 z 31. júla 2023 a č. k. 21 C/4/2020-390 z 21. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) č. k. 21 C/4/2020-386 z 31. júla 2023 a č. k. 21 C/4/2020-390 z 21. augusta 2023, ktoré navrhuje zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu trovy vzniknuté v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľovi ako úspešnej strane v spore o zaplatenie 11 266,84 eur s príslušenstvom bol rozhodnutím okresného súdu z 30. januára 2023 priznaný nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Nadväzne okresný súd (v poradí druhým) uznesením zo 6. júna 2023 vydaným vyšším súdnym úradníkom rozhodol o výške trov konania tak, že zaviazal neúspešného žalobcu k povinnosti nahradiť sťažovateľovi trovy konania pozostávajúce zo zaplateného súdneho poplatku vo výške 5 eur a z trov právneho zastúpenia vo výške 3 663,49 eur, a to v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto uznesenia.

3. Proti tomuto rozhodnutiu podali obe strany sporu sťažnosť, pričom sťažovateľ vo svojej sťažnosti namietal nepriznanie odmeny za ďalšie úkony právnej služby, a to konkrétne za porady advokáta s klientom.

4. Uznesením č. k. 21 C/4/2020-386 z 31. júla 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie z 31. júla 2023“) okresný súd zamietol sťažnosti oboch strán sporu. Vo vzťahu k sťažnosti sťažovateľa v rámci odôvodnenia uviedol, že nebolo účelné a hospodárne vykonávanie predmetných porád v trvaní viac ako hodinu. Skutočnosť, že advokát je povinný konať v súlade s pokynmi klienta, ešte neznamená, že advokát má nárok na odmenu za každú poradu uskutočnenú pred tým-ktorým procesným úkonom. Porady s klientom nepredchádzali zmenám procesnej stratégie, keďže išlo stále o procesnú obranu voči žalobou uplatnenému nároku.

5. Napadnutým uznesením č. k. 21 C/4/2020-390 z 21. augusta 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie z 21. augusta 2023“) okresný súd rozhodol o tom, že žiadna zo strán sporu nemá nárok na náhradu trov sťažnostného konania. Toto rozhodnutie zdôvodnil tým, že žiadna zo sporových strán nebola úspešná v konaní o sťažnosti.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti podrobuje kritike obe napadnuté uznesenia. Napadnuté uznesenie z 31. júla 2023 považuje za nedostatočné a nezohľadňujúce právne a skutkové námietky, ktoré vzniesol v sťažnostnom konaní. Okresný súd neuviedol, ktoré konkrétne porady nebolo účelné alebo hospodárne vykonať v časovom úseku dlhšom ako 1 hodinu. Iba dedukuje, že by malo ísť o porady z 29. októbra 2021, 3. decembra 2021, 24. novembra 2022, 19. marca 2021 a z 30. septembra 2021. Pokiaľ bol dôvodom neúčelnosti týchto porád zbytočne dlhý čas ich trvania nad 1 hodinu, vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) túto situáciu priamo rieši v § 13a ods. 2 písm. d) vyhlášky. Okresný súd však namiesto toho rozhodol tak, že za uvedené porady advokáta s klientom nepriznal žiadnu odmenu, teda ani polovicu tarifnej odmeny za 1 úkon právnej služby, pričom tento svoj postup žiadnym spôsobom neodôvodnil. Neuviedol ani to, prečo sa nezaoberal možnosťou krátenia odmeny za tieto porady. Preto sa napadnuté rozhodnutie javí ako nepreskúmateľné a arbitrárne. K údajnej neúčelnosti a nehospodárnosti predmetných porád sťažovateľ v konkrétnostiach uvádza, čo bolo ich obsahom a zmyslom. S ohľadom na to je presvedčený o tom, že všetky tieto úkony právnej služby boli v súlade s jeho právom na právnu pomoc, ako aj s právom na spravodlivý súdny proces. Okresný súd nepodrobil samostatnému prieskumu každú z porád, ale vyslovil záver, že všetky vyúčtované porady sú *en bloc* neúčelné.

7. Tvrdenie súdu, že týmto poradám s klientom údajne nepredchádzala zmena procesnej stratégie, je bez právneho významu. Nedáva odpoveď na to, aké konkrétne dôvody ho viedli k zamietnutiu sťažnosti a nepriznaniu odmeny za celkovo 5 úkonov právnej služby, z ktorých všetky boli poradami s klientom. Pri tejto logike totiž každá ďalšia porada s klientom je vždy nevyhnutne neúčelným a nehospodárnym úkonom právnej služby. Postoj súdu je preto podľa názoru sťažovateľa v príkrom rozpore s jeho základným právom na právnu pomoc.

8. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu z 21. augusta 2023 sťažovateľ uvádza, že výrok o tom, že žiadnej zo strán sporu nebola priznaná náhrada trov konania o sťažnosti, má svoj priamy pôvod v napadnutom uznesení z 31. júla 2023. Tvrdenia a argumenty predstreté sťažovateľom vo vzťahu k rozhodnutiu z 31. júla 2023 preto platia rovnako, aj pokiaľ ide o uznesenie z 21. augusta 2023. Dané rozhodnutie je nepreskúmateľné, pretože je len nevyhnutným dôsledkom predošlého uznesenia, ktoré je podľa názoru sťažovateľa tiež nepreskúmateľné.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľa o porušení jeho práv pri rozhodovaní o výške právoplatne priznaného nároku na náhradu trov konania, a to z dôvodu nepriznania náhrady trov konania za niektoré z úkonov právnej služby, a to konkrétne za porady advokáta s klientom. V dôsledku toho vníma sťažovateľ i nadväzujúce rozhodnutie o trovách sťažnostného konania ako nepreskúmateľné.

10. Sťažnostné námietky smerujú proti rozhodnutiu všeobecného súdu o výške trov konania. V nadväznosti na to považuje ústavný súd za žiaduce poukázať v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína nielen svoje postavenie nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017). Ak ústavný súd v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, bolo to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018) a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010, IV. ÚS 513/2018).

11. O žiaden z týchto prípadov v danej veci nejde. K tomuto záveru dospel ústavný súd po tom, čo sa oboznámil s dôvodmi napadnutých uznesení vrátane uznesenia vyššieho súdneho úradníka zo 6. júna 2023, ktoré tvorí s napadnutým uznesením z 31. júla 2023 jeden celok. Okresný súd, aplikujúc a riadne interpretujúc príslušné zákonné ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ako aj ustanovenia vyhlášky, dostatočne jasne a relevantne vysvetlil svoj postoj k premenným rozhodným pre vyčíslenie trov konania. Primerane rozumným a v okolnostiach veci postačujúcim sa javí aj spôsob, akým okresný súd reflektoval na tvrdenia, ktoré sťažovateľ uviedol v rámci sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka.

12. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa o nepriznaní náhrady trov konania za porady advokáta s klientom mal okresný súd na zreteli znenie § 251 CSP, a to že na priznanie náhrady trov konania za konkrétny výdavok je nevyhnutné, aby išlo o výdavok vzniknutý v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva, ktorý bol stranou sporu preukázaný, odôvodnený a účelne vynaložený. Všeobecnému súdu prináleží hodnotiť ako kritérium pre ich priznanie ich účelnosť, resp. nevyhnutnosť. Táto otázka je vecou úvahy (diskrécie) súdu, ktorá však musí byť vždy primerane odôvodnená. Z napadnutého uznesenia sa ústavný súd presvedčil, že okresný súd si túto svoju povinnosť splnil, pretože napriek nespornej stručnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia z 31. júla 2023 z jeho dôvodov (v spojení s rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka zo 6. júna 2023) vyplýva dostatok právne relevantných argumentov odôvodňujúcich ním prijaté rozhodnutie. Tie sú založené na posudzovaní účelnosti každého jedného úkonu právnej služby a na skúmaní toho, či porady právneho zástupcu sťažovateľa mali relevanciu vo vzťahu k priebehu sporu.

13. Námietka sťažovateľa, že okresný súd údajne neindividualizoval jednotlivé úkony právnej služby, resp. jednotlivé porady, za ktoré mu nepriznal náhradu trov konania, nie je na mieste. Táto individualizácia vyplýva už z uznesenia zo 6. júna 2023, v ktorom sa vyšší súdny úradník detailne zaoberal účelnosťou vykonaných úkonov právnych služieb (body 20 a 21 uznesenia zo 6. júna 2023). Zdôraznil, že účelnosť spravidla nachádza svoju opodstatnenosť vtedy, ak vychádza zo zákonných dôvodov a neprekračuje ich medze. Vo vzťahu k poradám advokáta s klientom (ktoré špecifikoval) konštatoval, že od prechádzajúceho úkonu nedošlo k zmene skutkového či právneho stavu, neboli predložené nové dôkazy, nenastala zmena procesného postupu strán v konaní. Tieto porady preto nevyhodnotil ako úkony nevyhnutné a ani uplatnenú odmenu za tieto úkony nepovažoval za dôvodne vynaložené trovy, ktoré by povinne mala znášať protistrana. Na druhej strane, rovnako individualizovane pristúpil okresný súd aj k tým úkonom právnej služby, za ktoré priznal sťažovateľovi náhradu trov konania, a to vrátane porad advokáta s klientom. Išlo o poradu z 22. mája 2020, ktorú vyhodnotil ako účelnú, keďže klient bol oboznámený s podstatnými právnymi i skutkovými argumentmi svedčiacimi v jeho prospech, ako aj s tými, o ktoré sa opieral žalobca. Rovnako účelná bola podľa názoru okresného súdu i porada z 10. júla 2020, pretože išlo o prerokovanie postupu pred prvým pojednávaním, pričom v oboch prípadoch išlo o porady, ktoré preukazne trvali viac ako hodinu.

14. Podľa názoru ústavného súdu okresný súd v rámci rozhodovania o nepriznaní náhrady trov konania za porady advokáta s klientom dôsledne vyvažoval účelnosť jednotlivých úkonov právnych služieb, uplatnil zákonom daný priestor na uváženie účelnosti trov konania a tieto svoje úvahy primeraným spôsobom odôvodnil. Ústavný súd nevyklučuje, že okresný súd mohol postupovať aj inak, teda spôsobom ako naznačuje sťažovateľ, avšak nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého uznesenia okresného súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti. Otázka úplne presnej výšky náhrady trov v zásade nemá ústavnoprávny rozmer.

15. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že jeho úlohou nie je a ani nemôže byť rozhodovanie o účelnosti trov konania, resp. prepočítavanie trov v „treťom stupni konania“ [obdobne I. ÚS 475/2020 (ZNaU 81/2020)]. Ústavnému súdu v žiadnom prípade neprináleží rozhodovať, za ktoré úkony právnej služby má alebo nemá byť sťažovateľovi odmena priznaná, a neprislúcha mu ani prehodnocovať záver všeobecného súdu o (ne)účelnosti jednotlivých úkonov právnej služby,

ale len posúdiť, či sťažovateľ dostal od okresného súdu náležitú odpoveď na ním uplatnené relevantné námietky.

16. Právomoc ústavného súdu v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy proti rozhodnutiu všeobecného súdu je výlučne založená na jeho prieskume z hľadiska dodržania ústavnoprávných princípov, teda či v rozhodnutí boli chránené základné práva sťažovateľa. To v danom kontexte znamená, že ani prípadná vecná nesprávnosť rozhodnutia všeobecného súdu nie je sama osebe významná, lebo konanie o ústavnej sťažnosti nie je pokračovaním konania na všeobecných súdoch (I. ÚS 140/2017).

17. Nepriznanie náhrady trov konania podľa predstáv sťažovateľa, teda nie úplne v takej výške a za tie úkony právnej služby ako očakával, nezakladá nezákonnosť rozhodnutia, tobôž jeho neústavnosť, ak k takému záveru dospel konajúci súd po dôslednom vyhodnotení jednotlivých úkonov, ktoré následne nachádzajú svoje vyjadrenie v odôvodnení rozhodnutia, čo bol aj tento prípad. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom okresného súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o „neudržateľnosti“ či arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia.

18. Ústavný súd tak sumarizuje, že okresným súdom aplikovaný postup pri hodnotení rozhodujúcich skutkových okolností veci nezakladá dôvod na jeho výnimočný zásah do napadnutých uznesení v súlade s právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy. Nebolo zistené, že by posudzované, na seba naväzujúce napadnuté uznesenia okresného súdu boli svojvoľné alebo v rozpore (nesúlade) s platnou právnou úpravou týkajúcou sa náhrady trov konania či nedostatočne odôvodnené. Ako už bolo uvedené, vzhľadom na predmet napadnutých uznesení okresného súdu, ktorými bolo rozhodnuté o výške trov konania, resp. o nároku na náhradu trov sťažnostného konania, by zásah ústavného súdu mohol odôvodňovať jedine výnimočný exces v postupe a záveroch rozhodnutí okresného súdu, rozporný so samotnými princípmi spravodlivého súdneho konania, aký v okolnostiach danej veci ústavným súdom zistený nebol.

19. Pretože v danom prípade okresný súd pri svojom rozhodovaní nevybočil z existujúceho rámca platných a účinných právnych predpisov a svoje závery dostatočným spôsobom odôvodnil, ústavný súd dospel k záveru, že námietka sťažovateľa o ústavnej neudržateľnosti napadnutých uznesení nemá opodstatnenie, a tak odmietol jeho ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

20. Rovnaký záver možno prijať aj vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na právnu pomoc, ktorému zodpovedá povinnosť orgánu verejnej moci konať tak, aby oprávnená osoba mohla užívať výhody plynúce z tohto základného práva. Podľa názoru ústavného súdu okresný súd napadnutými uzneseniami neuprel sťažovateľovi označené základné právo, čo ho vedie k záveru, že medzi napadnutými uzneseniami a obsahom označeného základného práva podľa čl. 47 ods. 2 ústavy neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o jeho porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol i v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

21. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa obsiahnutých v petite jeho ústavnej sťažnosti, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu